

ערכים יהודיים במציאות זמננו

חוקרים ויוצרים

הלומד על מנת לעשות, מספיקין בגדו ללמד וללמד לשמר ולעשות (אבות, ד', ה')

רקע: הקניין הרוחני והתרבותי של עם ישראל וקשרי הגומלין עם אומות העולם, יוצרים שדה עתיר הזדמנויות. בעולמות התוכן של שדה זה מוזמנים מורים ותלמידים לבחון את ערכיהם ולרכוש מיומנויות מסדר גבוה. אנו תקווה כי תהליך הלמידה החקרני יפתח בבני הנוער חשיבה ביקורתית, יעודד אותם לשאול שאלות פוריות ויעניק להם כלי למידה הנחוצים לבני דורם. נאחל להם שישכילו לזהות את ערכי היסוד של הקהילה הנחקרת ולהציבם כאבני בוחן מול עולמם האישי. מיזם החקר בחוברת זו, תואם את תכנית הלימודים של כיתה ח' בתחום הדעת תרבות יהודית-ישראלית. הוא תומך בבירור ערכים ומושגי יסוד הכרוכים בחברת מופת ובעמיות יהודית, ומשלב תרגול של יחידות הלימוד המתוקשבות באתר תרבותי.

מטרות:

1. קידום אוריינות יהודית
2. עידוד חקר בהקשר של עמיות יהודית
3. טיפוח קשרים חוצי יבשות בהקשר לימודי וערכי מבוסס זהות

קהל יעד: תלמידי חטיבת הביניים במסגרת שיעורי תרבות יהודית-ישראלית

מסגרת זמן הפרויקט: כ- 10 שבועות. זמן מומלץ: בין חנוכה לפורים.

תוצר א': מחקר על אחת מקהילות ישראל בעולם בזמננו.

המחקר יכלול מקורות מגוונים כגון: מכתבים, מאמר עיוני, מאמר דעה, אתר האינטרנט של הקהילה, ראיון עם אדם מן הקהילה.

תוצר ב': הפקת תכנית רדיו משותפת עם עמיתים בתפוצות (תכנית הרדיו תכלול גם התייחסות לעבודת החקר)

תוצר ג': ביטוי יצירתי בהשראת המחקר

תפקידים בצוותי המחקר: כל צוות יו"ר שאחראי גם על קשרי החוץ, מידען, כותב, מעצב.

הדגשים דיזקטיים:

- ✓ תכנית עבודה הממזגת ערכים, מיומנויות וידע.
- ✓ שימוש ביחידות הלימוד באתר תרבותי כמסד ידע ותרגול לקראת החקר.
- ✓ שימוש בכלים טכנולוגיים, בכלל זה הפקת תכנית רדיו ושידורה.
- ✓ פריצת מרחבי זמן ומקום.
- ✓ חקר בהקשר מציאותי ואותנטי (התלמידים הישראלים יחקרו את הקהילה היהודית אליה שייכים שותפיהם בתפוצות).

מסגרת תומכת במשרד החינוך:

- ✓ איתור קבוצות מעבר לים לקשר עם תלמידים בישראל.
- ✓ ליווי והנחיה של המורים המובילים – יונית ליירוביץ, רפרנטית תרבות יהודית-ישראלית בחינוך ההתיישבותי וצוות המדריכים, ד"ר נגה כוכבי, מדריכה ארצית בנושא עמיות יהודית.

מוזיאון "אנו" ילווה את תכנית החקר באופן הבא:

- ✓ הנכחת עבודות התלמידים בתוכנית "אוצרים קהילות"
- ✓ מתן גישה למאגרי מידע של מוזיאון "אנו"

תוצאות מצופות:

התלמידים יידעו	התלמידים יהיו מסוגלים
<ul style="list-style-type: none"> • שהם חלק מן העולם היהודי • שעבודת החקר היא הזדמנות לבירור ערכי • להסביר מושגים נבחרים בנושא (כגון: תיקון עולם, חברת מופת, ערבות הדדית, שלום המלכות, רדיפת צדק, זיכרון יהודי, משנה ומשפט עברי) • עובדות על קהילות יהודיות בזמננו • לחפש מידע במודע (באינטרנט, במאגרי המידע של מוזיאון "אנו" בספרייה הלאומית, בספרייה ובאמצעות הקשר עם עמיתים מעבר לים) 	<ul style="list-style-type: none"> • להפיק מידע ותובנות מטקסט, מתצלום, ממפה. • לנסח שאלות מקדמות דיון. • לערוך מחקר מצומצם בהקשר של קהילה יהודית בת זמננו. • להציג את מה שלמדו במגוון דרכים. • להמשיג את הרלוונטיות של מחקריהם לזהותם ולערכיהם

מהלך הפרויקט בכיתות הישראליות:

מס' שיעורים	קטגוריה	תפקיד המורה	פירוט
5	מבוא	הקניה ותרגול	מושגי יסוד (תיקון עולם, חברת מופת, רדיפת צדק, זיכרון יהודי, עמיות, משנה ומשפט עברי), חשיפה לתחום, כלים מתודיים, הנחייה לגבי התוצר המייצג. תרגול בכיתה ובבית באמצעות יחידות בנושא עמיות יהודית באתר תרבותי.
8	תהליך החקר	<ul style="list-style-type: none"> • הנחיה • הערות לטיוטה ראשונה • בדיקת העבודה 	בחירת קהילה, עבודה לפי ההנחיות (ההנחיות בנספח להלן)
לא בשיעורים	ביטוי יצירתי בהשראת המחקר	הגדרת משימה לבית	דוגמאות: מוסיקה, אמנות פלסטית, המחזה, כתיבת שיר, יצירת סרטון וידאו, כרזת מידע, עיצוב פריט שימושי, תוצר טכנולוגי.

לוח זמנים (מילות מפתח מן הסילבוס: תיקון עולם, משנה ומשפט עברי, חברת מופת)

מסגרת הזמן	התוכן	הדגשים	משימות לבית	דרכי הערכה
שבוע 1 מבוא	<p>העולם היהודי בזמננו סרטונים מומלצים: רשת עולמית של בתי ספר תאומים- הסוכנות היהודית</p> <p>משרד החינוך – הכירו את ילדי התפוצות!</p> <p>Tikkun Olam - Repair the World</p> <p>טקסט מומלץ לדיון: <i>אֶת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם לְעֵינַי. (בראשית, ל"ז, ט"ז)</i></p> <p>תיקון עולם – רחל הרפז (ספרון דיגיטלי)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ניסוח שאלות ודיון בהן 	<p>להתחיל לחשוב על קהילה שאותה ירצו לחקור, ולקרוא עליה מידע כללי.</p>	<p>השתתפות בדיון הכיתתי</p>
שבוע 2 מבוא	<ul style="list-style-type: none"> למידת 2 מושגי יסוד: ערבות הדדית, שלום המלכות. התלמידים מתרגלים את מושגי היסוד באמצעות רכיבים שיבחרו המורים מיחידות הלימוד המתוקשבות ערבות הדדית עם הפנים לחברת מופת ביחידות הבאות: כל ישראל ערבים זה בזה – חלון לאיראן תעצומות נפש – וילפריד ישראל המלאך מברלין שלום המלכות ביחידה: הווי מתפלל בשלומה של מלכות – חלון ליהדות טורקיה 	<ul style="list-style-type: none"> בירור המושגים בהקשר של עמיות יהודית (יחידות הלימוד המתוקשבות תומכות בכך) דיון ברמה הערכית בהקשר של העולם היהודי מיומנויות החשיבה והלמידה המופיעות ביחידות המתוקשבות ובהשראתן (הפקת מידע ותובנות מטקסט, השוואה, הסקה, כתיבה, ניסוח שאלות) 	<p>השלמת העבודה ביחידות המתוקשבות בסעיפים נבחרים.</p>	<p>שאלון שבוחן הבנה של 2 המושגים או: וידוא ביצוע של המשימות בדפי העבודה אשר ביחידות הלימוד המתוקשבות</p>
שבוע 3 מבוא	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים ממשיכים ללמוד מושגי יסוד: רדיפת צדק, זיכרון יהודי. התלמידים מתרגלים את מושגי היסוד באמצעות רכיבים שיבחרו המורים מיחידות הלימוד המתוקשבות. <p>רדיפת צדק ותיקון עולם ביחידה: לא אחשה – מרטין לותר קינג במבט יהודי</p>	<p>כנייל</p>	<p>השלמת העבודה ביחידות המתוקשבות בסעיפים נבחרים.</p>	<p>שאלון שבוחן הבנה של 2 המושגים או: וידוא ביצוע של המשימות בדפי העבודה אשר ביחידות הלימוד המתוקשבות או: דיון על תכני היחידות</p>

מסגרת הזמן	התוכן	הדגשים	משימות לבית	דרכי הערכה
	<p>זיכרון יהודי ביחידה: <u>ניצוץ יהודי –</u> <u>צאצאים לאנוסי</u> <u>ספרד</u></p>			
שבוע 4 מבוא	<ul style="list-style-type: none"> מתן הסבר על: א. משימת החקר ועל משימת המשנה (יצירה) ב. עבודת הצוות חלוקה לצוותים הצוותים מקבלים זמן לבחור קהילה ולהתכונן להשיב על 3 שאלות: איזו קהילה בחרנו, מדוע דווקא אותה, אילו 3 ערכים מרכזיים אנחנו משערים שמתקיימים בה. 	<ul style="list-style-type: none"> הבהרת המשימה חשיבות עבודת הצוות לקראת בחירת הנושא: מיומנות של בחירה נבונה 	<ul style="list-style-type: none"> להתחיל לחפש חומר ולהעבירו לתלמיד שקיבל את תפקיד המידען 	<ul style="list-style-type: none"> השתבצות בצוות, בחירת קהילה למחקר בדיקת תשובות ל- 3 השאלות (מומלץ לבקש זאת כתוב)
שבוע 5	<p>תחילת העבודה - כל צוות לומד וחוקר את מה שבחר: קריאת חומר עיוני, תכנון לאיזה גורם בקהילה שמעבר לים אפשר לפנות, כתיבת המבוא</p>	<ul style="list-style-type: none"> עבודת צוות פוריה התייעצות עם המורה המנחה 	<p>עידוד להיפגש גם אחרי הלימודים</p>	<ul style="list-style-type: none"> כל צוות מראה למורה המנחה את החומרים שהתחיל לאסוף כל צוות מתאר בפני המורה המנחה לאיזה גורם מעבר לים פנה או מתכנן לפנות
שבועות 6-9	<p>כתיבת העבודה</p>	<p>כניל</p>	<p>הכנת התוצר האמנותי</p>	<ul style="list-style-type: none"> הצוותים ניגשים על פי תור להתייעצות עם המורה המנחה, מציגים בפניו את התקדמותם וגיגישו טיוטות להערות (המורה יקבע את התור בתקופת הכתיבה)
שבוע 10	<ul style="list-style-type: none"> שיעור מסכם, בו ידונו התלמידים בערכים המרכזיים שעלו במחקריהם ויתארו את המיומנויות שזקקו להן בזמן עריכת המחקר התלמידים יגישו את עבודותיהם 	<p>רפלקציה אישית וקבוצתית</p>	<p>הכנת התוצר האמנותי</p>	<ul style="list-style-type: none"> הגשת העבודה מפגשי הערכה (מורכב ממשוּב המורה המנחה וממשוּב הצוות)
שבוע 11 הכנה לקראת הצגות הלמידה	<p>התלמידים יונחו כיצד להתכונן ליום הצגות הלמידה ויתאמנו על כך בצוותים</p>	<p>עמידה בפני אורחים ויכולת להשיב על שאלות מהותיות הנוגעות לעבודותיהם</p>	<p>הגשת התוצר האמנותי</p>	
שבוע 12	<p>יום הצגות הלמידה בפני מומחים (מורים, הורים, סבים, אורחים מיוחדים)</p>			

דף לתלמידים

ערכים יהודיים במציאות זמננו: חוקרים ויוצרים

הלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמד וללמד לשמר ולעשות (אבות, ד', ה')

תלמידים יקרים,

רבים נכסי הרוח ואוצרות התרבות של עם ישראל. חלקם נוצרו בתפוצות וחלקם בארץ ישראל, וכולם יוצרים את קניינכם הרוחני. לאחר שתבחרו קהילה יהודית בעולם ותחקרו את דרכיה, תוכלו להוסיף לאוצרות ישראל את יצירתכם האישית. אנו מאחלים לכם לימוד פורה, ומקווים שתהיה לכם הזדמנות להיות בקשר עם בני עמנו שמעבר לים.

פרקי העבודה

מבוא: חלק זה ישיב על מספר שאלות: מה חשיבות העבודה בעינינו? מה אנו יודעים בשלב זה על הקהילה? מדוע בחרנו דווקא בקהילה זו? אילו ערכים יהודיים אנו מצפים לגלות במהלך העבודה?

פרק א': נתונים גיאוגרפיים ודמוגרפיים על הקהילה.

- ✓ תיאור המקום, מפה טופוגרפית- מדינית.
- ✓ שיעור היהודים באוכלוסייה הכללית, לאומים באותה מדינה, מאפיינים התיישבותיים (כפר, עיירה, מרכז עיר סואנת, פרוור, רובע).

פרק ב': צביון הקהילה

- ✓ תצלום טיפוסי עכשווי.
- ✓ תת קבוצות (מבחינה דתית, מבחינת מוצא, אחר), מוסדות הקהילה (לצרכי דת, חינוך, תרבות, אחר), חתך כלכלי, יחס לישראל.
- ✓ 2 דמויות שהטביעו חותם על הקהילה (משני תחומים שונים. למשל: מנהיגות, מדע, אמנות, מוסיקה, מחקר, הגות ועוד)

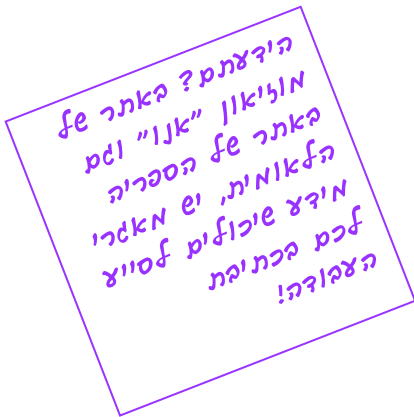
פרק ג': היסטוריה

- ✓ תולדות הקהילה וציוני דרך (אירועים מכוננים) בחלוקה ל- 3 או 4 תקופות מרכזיות, הנסיבות בהן נוצרה הקהילה.
- ✓ השפעת אירועים מכוננים בתולדות עם ישראל על הקהילה. (למשל: גירוש ספרד, השואה, הקמת מדינת ישראל, נפילת הגוש הקומוניסטי).

סיכום: זיהוי הערכים המרכזיים- כיצד הערכים באו לידי ביטוי בהתנהלות ובחיי הקהילה.

נספחים:

מסמכים, מכתבים, תמונות, ראיון, סרטונים, יצירה מוזיקאלית, קטעי יומנים.
ביבליוגרפיה: יש לחלק את המקורות לפי 3 קטגוריות: מקורות ראשוניים, ספרים, מאמרים. הסדר האלפביתי בכל קטגוריה יהיה לפי שמות המשפחה של המחברים.

כללי הגשה

- העבודה צריכה להיכתב בגופן 12 וברוח כפול בין השורות.
- השער יכלול: נושא העבודה (כותרת ראשית וכותרת משנית), שמות חברי הצוות, כיתה, שם ביה"ס וסמלו, תאריך ההגשה, שם המורה המנחה.
- 3 דוגמאות לרישום נושא העבודה: **ערכים יהודיים במציאות בת זמננו: יהודי חלב ברוסריו; ערכים יהודיים במציאות בת זמננו: בית הכנסת הרקונסטרוקציוניסטי בושינגטון; ערכים יהודיים במציאות בת זמננו: בית ספר תחיה במוסקבה.**
- רשימת המקורות: רשימת המקורות תחולק לסעיפים: מקורות ראשוניים, ספרים, מאמרים. שם ספר ייכתב כך: שם משפחה של המחבר, שם פרטי, **שם הספר**, שם הוצאה לאור, מקום הוצאה לאור (שנת הוצאה).
- שם מאמר ייכתב כך: שם משפחה של המחבר, שם פרטי, "שם המאמר", שם כתב העת או קובץ המאמרים, פרטיו (שנת הוצאה).
- מקור באינטרנט יירשם כך: שם האתר בשפתו המקורית, קישור לאתר.
- כתיבה בגוף העבודה: כשמצטטים מקור בלשונו, יש לרשום הערת שוליים. שם משפחת המחבר, שנת הוצאה, מס' עמודים. (למשל: סרנה, 2005, עמ' 109-105).

מחווניים

תוצר מרכזי – עבודה כתובה

ניקוד	חלוקה פנימית	מדדי-הערכה
10 נק'	1. מבוא	ביצוע מבחינת התוכן וההלימה לדרישות המורה המנחה
12 נק'	2. פרק א'	
15 נק'	3. פרק ב'	
15 נק'	4. פרק ג'	
12 נק'	5. סיכום	
5 נק'		עריכת הנספחים (כותרות, סדר פנימי, רלוונטי לעבודה)
10 נק'		כתיבת הביבליוגרפיה (בהתאם לדף ההנחיות)
15 נק'		שפה: בהירות, משלב לשוני, סימני פיסוק
6 נק'		אסתטיקה ועריכה כללית (שער, עימוד, פסקאות וסעיפים)

תוצר משני – ביטוי אמנותי בהשראת המחקר

ניקוד	מדדי-הערכה
33 נק'	רלוונטיות לעבודת החקר
34 נק'	מקוריות
33 נק'	אסתטיקה

תוצר משותף – השתתפות בתכנית רדיו ושידורה לתפוצות

הערות:

1. המורים של העמיתים בתפוצות ישתתפו בפרויקט בכל היקף שמתאים להם, יבחרו מתוכו חלקים על פי שיקול דעתם ויערכו התאמות של דרישות הפרויקט בהתאם למה שנכון עבורם. בכל מקום בו כתוב "בתי ישראלים" או "תלמידים ישראלים", יחליטו המורים בתפוצות אם התכנים מתאימים גם להם
2. מומלץ למקד את הילדים שיבחרו קהילה אחת או נושא אחד מצומצם בכל מדינה. למשל בארגנטינה: יוצאי סוריה, יוצאי רוסיה, בארה"ב: יוצאי עדות ספרד, ישראלים לשעבר, או: רפורמים/קונסרבטיבים/ניאו-אורתודוקסים, ברוסיה: ילידי רוסיה, יוצאי גאורגיה, בווינה, אוסטריה: יהדות בוכרה וכך הלאה. אפשרויות נוספות: פעילות ארגון היא"ס באיראן; סניף הקונגרס היהודי העולמי באנגליה (לא לבלבלו עם הקונגרס הציוני); ארגון ידידי צה"ל בקליפורניה; בתי כנסת בטורונטו קנדה; פרויקט "לימוד" באוסטרליה; מועדוני ספורט של יהודים בדרום אפריקה.
3. *אפשר לחפש חומר באינטרנט, בספריות ובשיחות עם בני משפחה ומכרים.
4. *יש לסייע לתלמידים ליצור קשר עם גורמים מעבר לים (מכון, ארגון, נציג קהילה, אחר)

יום הצגות הלמידה בבתי הספר הישראלים

דף הערכה למומחים הבוחנים בנושא קהילות יהודיות בנות זמננו¹

תודה שבאתם לראות את האירוע המסכם שלנו.

אתם מוזמנים לעבור בין העבודות המוצגות בחדר ולהקשיב לתלמידים המציגים אותן.

שאלו אותם שאלות והעריכו את תשובותיהם, כמו גם את דרך הצגתן.

אנא השתדלו לבקר כמה שיותר תלמידים.

להערכת רמת הביצוע של התלמידים אפשר להסתייע במפתח הבא:

מפתח:

רמת התשובה	ציפיות
1	תשובת התלמיד אינה נכונה. אופן ההתבטאות שלו אינו בהיר, התלמיד אינו מפגין הבנה של נושא השאלה.
2	תשובת התלמיד ברובה נכונה. אופן ההעברה של התשובה יכול להשתפר, התלמיד מפגין הבנה שטחית בלבד של נושא השאלה.
3	תשובת התלמיד נכונה, בהירה ומנוסחת באופן ברור. התלמיד מוכיח הבנה עמוקה של הנושא.

הצעות לשאלות

להלן מספר שאלות שיכולות לשרת אתכם בשיחה עם התלמידים. תוכלו להמירן או להוסיף משלכם.

1. מה משמעות העבודה בעיניכם?
2. איזה טקסט קראתם במהלך המחקר?
3. אילו שני מושגים חדשים למדתם בכיתה?
4. אילו שלושה דברים חדשים למדתם על הקהילה שחקרת?
5. אילו ערכים זיהיתם בקהילה שחקרתם?
6. כיצד איתרתם מידע לנושא עבודתכם?
7. כיצד התנהלה עבודת הצוות?
8. מה הקשר בין התוצר האמנותי שאתם מציגים לבין העבודה שכתבתם?

* לכל תלמיד יהיה תג שם כדי שהמומחה יוכל לפנות אליו באופן אישי. מומלץ להכין תגים גם למומחים. כך יידעו התלמידים והאורחים מי מעריך אותם.

¹ בפאנל המומחים יכולים להשתתף מורים, אורחים, הורים, סבים.

שם הצוות: _____

השאלה	רמת התשובה	הערות

הערות נוספות על הצגת התלמידים באופן כללי:

האם התלמידים מציגים ידיעה והבנה כאשר הם מדברים על תחום תוכן של עבודתם?
האם התלמידים מגלים יחס מכבד לזולת?

תודה רבה על השתתפותך בלמידה שלנו!

Dear colleagues,

While we are struggling to maintain meaningful teaching-learning routine in the complex reality that has been forced upon us, we are not giving up on cultivating the spirit of *Klal-Israel*.

Hopefully you can help us connect with Jewish middle school teachers for a community research project.

Objectives:

1. To promote Jewish literacy
2. To encourage research in the context of Jewish peoplehood
3. To foster cross-continental connections in an educational context and identity-based values

participants:

Middle school students

Project time frame: about 10 weeks.

.

Product A: A paper on one contemporary Jewish community.

Product B: participating in a joint radio program with peers overseas (referring to students' research \ mini research)

Product C: a creative expression inspired by the community research (art, music, poetry, a short play, video etc.)

Supporting framework

The Israeli MOE:

Pedagogic-academic-social-practical guidance to the leading teachers by: Yonit Leizerovich, Jewish-Israeli heritage director and Dr. Noga Cohavi, a Jewish peoplehood consultant

The "ANU" Museum:

- Students' work will be publicized in "Treasured Communities" ("תוכנית אוצרים קהילות")
- Students will have access to relevant database

Bivracha,

Dr. Noga Cohavi and Yonit Leizerovich